

34103, VII, C. f. 36

112/89

Slovesno
posvečevanje

temeljnega kamna
za novo cerkev

na

Brezjah

dné 9. oktobra 1889. leta.

V Ljubljani.

Samozaložba. — Tisk »Katol. Tiskarne« v Ljubljani.

1889.

0300 S4301

So slovesnosti, katere zadevajo le posamezne družine, so slovesnosti dalje, pri katerih se radosté posamezne podružnice ali tudi cele fare, cerkvena slovesnost pa, ki se je izvrševala dné 9. oktobra pri „Mariji Pomagaj“ na Brezjah, ta slovesnost zadeva ne le omenjeno podružnico, ni bila samo veselje vsej mošenjski fari, marveč bila je škofijska, bila je — lahko to zapišem — slovesnost vseh pravovernih katoličanov domače, pa tudi sosednih dežel.

In kakor je bil svoje dni pobožni pevec v zadregi, kako bi Mariji, Materi premili, razlil „vsa srčna čutila“, češ:

„Revež! ne vém, kakó bi začel“, tako tudi jaz premišljujem, kakó bi dostojno ter v božjo in Marijino čast popisal vso slovesnost.

Ali naj mar začnem praviti, kje je ta kraj: „Na Brezjah“? Gotovo bi se zameril večini katoliških Slovencev, ko bi jim ne zaupal toliko, da bo malo čitateljev tega-le popisa, ki bi ne bili že sami jeden ali tudi več potov na Brezjah. Ljubi bralec! Če si bil zadnja dva meseca kedaj na Brezjah, povem Ti,

da bi slovesni dan, ko so prevzvišeni in premilostni knez in škof posvečevali temeljni kamen, ne bil videl kar golih kolov in drogov ter oporenj za odre, tudi ne razkopane zemlje okoli cerkvice. Opazovati si mogel, če si bil tisti dan mej nebrojno množico, po visokih opornjah vihrajoče zastave, pričete odre vse ovite z zelenimi vencii, na razhojenih in razvoženih tleh nove cerkve pa vse z novimi deskami zakrito. Pridne dekliške roke so napletle nad tisoč metrov vencev. Mlajev je nepregledna vrsta in zastav vseh vkupaj nad 500. Vmes je tudi veliko grbov cesarskih in deželnih. In v novem prezbiteriju si videl dva šotora. Pred prvim, belim, je stal lesen križ, ki se mora prejšnji dan postaviti v zastavno znamenje, da bo vzel ta prostor v posest Gospod vojnih trum. Pod šotorom samim je bil pripravljen temeljni, vkladni ali vogelni kamen. Drugi šotor na desni strani pa je bil nad prestolom škofovim in pokrit s trobojničnim blagom. Pred glavnim vhodom pa je naznanjal napis:

„Hic factus est in caput anguli.“

(Mat. 21, 42.)

To je slovenski: „On je postal glava vogla.“

Če Ti je ljubo, dragi čitatelj, podam Ti roko in popeljem Te v duhu po vseh zanimivostih prelepe slovesnosti.

Torej podajva se kar na železniško postajo: Podnart.

Semkaj so proti osmi uri prišli pričakovat in pozdravit prevzvišenega in premilostnega kneza in škofa visokorodni gospod c. kr. okrajni glavar L. marquis Gozani, visokorodni gosp. vladni koncipist

E. baron Winkler, velečastiti gospod zlatomašnik J. Habe, župnik ovsiški, veleč. g. I. Teran, župnik ljubenski, veleč. g. I. Čarman, upokojeni vojaški duhovnik, in g. V. Bernik, kapelan v Mošnjah.

Po kratkem pozdravu prevzvišenega in premilostnega gosp. kneza in škofa, milostnega gospoda stolnega prošta dr. L. Klofutarja, prečastnega g. kanon. A. Urbasa in preč. g. P. Evstahija, gvardijana frančiškanskega in bivšega provincijala, odpeljali so se vsi proti Brezjam. Veliko duhovnikov in pobožnih vernikov je izstopilo na postajici Otoče.

Na Dobrem Polju, fare mošenjske, so se premilostni peljali pod prvim pozdravnim slavolokom z napisom: Bodite pozdravljeni, naš Višji Pastir! Pri znamenju sv. Vida in vseh svetnikov iz brežke cerkve je kazal napis na prvi, proti veliki cesti obrnjeni strani: „Pot k Mariji — Pot v nebesa“, na drugi pa izredno odlikovanje brežke cerkve:

*Kjer čuda se godé,
Škof kamen posveté.*

Da se je na več krajih streljalo, da so zvonili v Ljubnem, v Otočah, Mošnjah in na Brezjah, to se pri tacihih prilikah razume samo ob sebi.

Na Brezjah je stala ob cesti šolska mladina pod nadzorstvom vrlega učitelja, pevovodje in organista gosp. Ignacija Rozman-a, pred cerkvijo p. n. gg. duhovniki, srenjski zastop pa glava pri glavi vernega ljudstva.

Voz s premilostnim škofom in visokorodnim gospodom okr. glavarjem se ustavi pred slavolokom z dvojnimi napisom. Na cesto obrnjeni napis je klical:

„Quam dilecta tabernacula Tua, Domine virtutum!“

(Ps. 83, 1.)

To se pravi: „Kako ljuba so mi Tvoja prebivališča, Gospod vojnih trum!“ Proti cerkvi obrnjena stran je naznanjala: „Ako Gospod ne zida hiše, se zastonj trudijo, kateri jo zidajo.“ (Ps. 12, 6, 1.)

Premilostnega pozdravi izstopivšega iz voza domači župnik veleč. g. Frančišek Kummer. Nato gredó knez in škof v cerkev počastit Najsvetejše, potem pa v duhovniško hišo, odkoder Jih ob 10. uri spremi 41 duhovnikov okoli cerkve na oni okrašeni kraj, kjer se je imel vložiti temeljni kamen.

Vseh posameznih molitev, psalmov in sv. obredov ne bom navajal, oglejva si, dragi čitatelj, kar temeljni kamen in to, kar je bilo pripravljeno, da se vanj vložijo.

V tla je vzdian siv, izklesan kamen, v čegar votlino ima priti bakrena pušica s zgodovinskim pergamantom in drugimi za take slučaje potrebnimi rečmi. Na ta kamen pride še-le pravi kamen, ki je položen na mizi. Po odmoljenih molitvah, po odpetih antifonah, recitovanih psalmih in ponavljanih litanijah vseh svetnikov podpiše se „listina“, katero je jako lično spisal v latinskem in slovenskem jeziku mestni župnik veleč. g. I. Tomažič. Po milostnem g. stolnem proštu prečitano listino podpišejo: Prezvzišeni knez in škof, visokorodni g. c. kr. okr. glavar L. marquis Gozani, mil. g. stolni prošt dr. L. Klofutar, preč. g. kanonik A. Urbas, veleč. g. župnik Frančišek Kummer, visokorodni g. E. baron Winkler, vladni koncipist, blagorodni g. dr. Frančišek Faleschini, zidarski mojster, gosp. Valentin Bernik, zakristan na Brezjah, bivši mošenjski župnik velečast. g. Janez Sajovic in bivši veleč. gg. zakristani: Ivan Novak, Ivan Berlic in Gregorij Šlibar.

Vložena listina se glasi:

In perpetuam rei memoriam.

Celsissimus, Excellentissimus ac Reverendissimus Dominus Dominus Jacobus Missia, Princeps - Episcopus Labacensis, Suae C. et R. Apost. Majestatis Consiliarius Intimus actualis, S. Theologiae Doctor etc. etc. pro sua singulari devotione erga B. V. Mariam atque studio suo fovendi fiduciam populi in Deiparam etiam in posterum, fundamenta pro hac ecclesia in honorem B. V. Mariae Auxiliatricis (lingua slovenica Marija Pomagaj) construenda benedicendo jecit die nona Octobris anno Domini millesimo octingentesimo octogesimo nono, episcopatus sui quinto; Leonis XIII. Papae, praesulis doctissimi ac Mariani cultus eximii propagatoris anno duodecimo; Imperatoris Austriae Francisci Josephi I., a nobis subditis perdilecti, regnorum anno quadragesimo primo; Carnioliae regimini praesidente P. T. D. Barone Andrea Winkler, de ejus incolis bene merito; ecclesiam parochialem Mošnje-nsem et hanc filialem regente jam annos duodecim parocho R. D. Francisco Kummer.

Ecclesia nova constructur in loco, quem usque ad praesens tempus occupat ecclesia filialis S. Viti M. cum suis duabus capellis, altera s. Antonii et altera B. V. Mariae. In hac posteriori capella collocata erat imago B. V. Mariae Auxiliatricis, depicta a. 1814 a pictore Leopoldo Lajer, dum erat incarceratus. Fideles parochiani aliique mox exhibuerunt huic imagini specialem venerationem; quae aucta est, quum anno 1863 die 22. Sept. et 2. Octobris duae aegrotae mulieres ex vicino Begunje mirabiliter sanatae sunt. Ex quo tempore pii fideles ex Carniolia, Styria, Carinthia, Croatia et Goritia turmatim advenerunt ad hanc ecclesiunculam Brezje-nsem, auxilium Beatissimae Virginis imploraturi,

pro exauditis precibus gratias acturi, insuper offerentes dona, quorum valor usque nunc attingit summam sexaginta sex millia florenorum monetae austr. Iam fidelibus quam plurimis desiderantibus et penitentibus, ut in loco perangustae ecclesiunculae aedificetur amplum sanctuarium **in honorem B. V. Mariae Auxiliatricis**, hodie votis ejus obsecundando lapis fundamentalis hic positus est.

Formam architectonicam neo aedificandae ecclesiae delineavit architectus Graecensis Robertus Mikovics; caementario D. Dri. Francisco Faleschini comissa est aedificatio.

Brezje die nona Octobris anni millesimi octingentesimi octogesimi noni.

V slovenskem prostem prevodu slôve vložena listina:

Listina.

Ko je na stolu sv. Petra dvanajsto leto sedel **papež Leon XIII.**, poseben pospeševatelj češčenja Matere Božje in zlasti molitve sv. rožnega venca; ko je avstrijsko državo vladal jedno in štirideseto leto cesar Francišek Jožef I., prevdano ljubljén od svojih podložnikov, deželi Kranjski predsedoval velezaslužni g. Andrej baron Winkler, v fari Mošnje pastiroval dvanajsto leto župnik Francišek Kummer: posvetil je **temeljni kamen** nove cerkve imenovane „pri Mariji Pomagaj“ na Brezjah v petem letu svojega vladikovanja prevzvišeni in premilostni gospod gospod **Jakob Missia, knez in škof ljubljanski**, Nj. c. kr. apost. Veličanstva tajni svêtnik, doktor bogoslovja, posebno vnet častilec Matere Božje, nadejaje se, da se bodo tudi v prihodnje verniki prav zaupljivo obračali k presveti Devici in Materi Božji Mariji. — Nova cerkev bode sezidana na mestu, kjer je dosedaj stala podružnica sv. Vida M. s kapelama sv. Antona puščavnika in presvete Matere Marije, slikane vsled obljube leta 1814 po slo-

večem kranjskem slikarju Lavoslavu Lajer-ju, ki je bil zavoljo ponarejenih bankovcev obsojen v večletno ječo, a po Marijini prošnji rešen iz nje.

Kmalu so bili domači farmani, pa tudi sosedni verniki preobilno poplačani za svoje veliko zaupanje do preblažene Device in Matere Marije. Zlasti je znamenit čudežni dogodek, ki se je izvršil dne 22. kimovca leta 1863 na Mariji T. iz Begunj, vsled katerega je poprej vsa božjastna in sključena ženska nevtegoma shodila v tej cerkvi. Nekaj podobnega se je zgodilo spet dne 2. vinotoka istega leta. — Od tega časa so verniki s Kranjskega, Štajarskega, Koroškega, Goriškega in Hrvaškega prihajali deloma pomoči iskat k Materi Božji, deloma zahvaljevat se Mariji, ker so bili več ali manj čudežno ozdravljeni. — Darovani doneski so narastli do današnjega dne do šestdeset tisoč goldin. a. v. Da bi se pa svetišče Marijino sezidalo večje in krasniše, vložen in posvečen je bil današnji dan temeljni, vkladni ali vogelni kamen novi cerkvi v čast preblaženi Devici in Materi „Mariji Pomočnici“. Načrt za novo cerkev je izdelal nadinženêr gospod Robert Mikovics in stavbo izvršil zidarski mojster gospod dr. Frančišek Faleschini.

Na Brezjah, dne devetega oktobra, tisoč osem sto devet in osemdeset.

Ker ne stoji v listini, bodi pa tu omenjeno, da ima velike zasluge za novi načrt preč. g. Jan. Flis, spirituval v ljubljanskem bogoslovskem semenišču. Razun listine so bili vloženi še ti-le časopisi: „Slovenec“, „Zgodnja Danica“, „Dom in Svet“, „Učiteljski Tovariš“, „Vrtec“, „Laibacher Zeitung“. Tudi nekaj denarjev z letošnjimi letnicami je pridejanih.

Ko so bili škof z ličnim dletom v roci zaznamovali kamen na vseh straneh s križi, zazidala sta ga dva polirja. Škof gredó mej tem z blagoslovljeno vodo

poškropit vse pričeto obzidje. Slednjič še vse blagoslové in podelé vsem pričujočim 40 dni odpustka, kar naznani mil. gosp. stolni prošt.

Vse to se je izvrševalo pri ugodnem vremenu, dež ni nagajal, četudi je zjutraj nekoliko grozil. In ravno predno se je slovesni sprevod začel pomikati v cerkev, tedaj je tudi zlato solnce posijalo na cerkveni prostor, kakor bi skozi prodrte oblake hotelo naznani, da nad pričeto svetišče pada nebeški blagoslov.

Ko bi ne bilo stare cerkvice, bila bi sv. maša pod milim nebom, sedaj pa je bila v kapelici M. B. Pri tibi škofovi sv. maši je igral na harmonij domači g. učitelj, peli pa so ž njim vred sloveči pevci p. n. gg.: Aljaž, Aljančič, Eržen, Paternoster, Rus, Špendal, Žirovnik.

Po sv. maši se obrnejo premilostni knez in škof proti vernikom in jih nagovoré nekako takó-le:

Predragi v Kristusu!

„Vi pač pričakujete, da bi Vam kaj govoril s tega svetega kraja. A jaz se bom omejil le na nekoliko besed.

Naše življenje mora biti tako, da bo naše srce kakor božje svetišče, da bodo naša srca zares prava duhovna cerkev. Zato vam priporočam tu spred Marijinega altarja, da postavite svetišče svojega srca na pravo podlago: na živo vero, trdno upanje in gorečo ljubezen.

Žalostno, da moram v naši škofiji poudarjati „vero“, živo vero, vero iz prepričanja. Saj veste, da brez žive, neomajane katoliške vere ne morete vspevati tudi drugi dve božji čednosti. Ako pa ste vsi prešinjani žive vere, potem boste tudi trdno zaupali, da vse to dosežete, česar potrebujete za svoje

dušno izveličanje. „Iščite tedaj“, z besedami Jezusovimi vas opominjam, „najprej božjega kraljestva in njegove pravice, in vse drugo vam bo privrženo.“ „Privrženo“ pa vam bo le potem, če boste iskali najprej božjega kraljestva, če boste pri vseh svojih mislih, svojih željah, pri vseh svojih besedah in dejanjih imeli pred očmi oni nadnaravni cilj, ki ga nam je odločila božja previdnost. Potem pač tudi ni mogoče, da bi izostala božja ljubezen v vaših srcih. In kako potrebna je ta, uči nas sv. Pavel tako prepričevalno: „Ko bi imel vso učenost; in ko bi imel vso vero, takó, da bi gore prestavljal, ljubezni pa bi ne imel, nič nisem.“

Da bodo vse tri božje čednosti toliko stanovitniše ostale v vaših srcih, prosite pomoči preblaženo Devico in Mater Marijo.

Ko se je Ona, brez madeža spočeta, prikazala v Lurdu, zaklicala je trikrat: Pokora! Pokora! Pokora! Da, dragi moji, moliti je treba in delati pokoro. Zato vas prosim, da molite za tako hudo stiskanega sv. Očeta, da molite za občeljubljenega našega cesarja. Prosim vas, da molite za vso našo škofijo, da se spominjate v svojih molitvah mene. Molite za vse duhovnike, molite za svoje dušne pastirje. Prosite Marijo, naj Ona pod svoje mogočno varstvo sprejme nas vse.

Iz tega namena se Jej priporočimo tudi kar sedaj le z molitvijo sv. rožnega venca. Njo, „kraljico sv. rožnega venca“, skupno počastimo danes in pogostokrat jo prosimo v tem življenju, naj nam Ona pripravi „večna prebivališča“ v nebesih pri Jezusu, Njem in božjem Sinu, in v družbi vseh izvoljencev božjih.“

Po rožnem vencu, ki ga je molil knezo-škofijski tajnik, veleč. g. Josip Šiška, opravil je tudi še litanije M. B. z dodatnimi molitvami.

Proti jedni uri se odpeljejo prevzvišeni in drugi p. n. duhovniki v mošenjski prenovljeni farovž.

A tudi ta pot je bila na mnogih krajih prekrasno ozaljšana. Kakor na Brezjah vse hiše okoli cerkve, bila je okrašena tudi županova hiša na veliki cesti. Na razpotju, kjer se križajo štiri ceste, bil je na slavoloku dvojen napis, in sicer proti veliki cesti:

*Na razpotju našem z vseh strani
Složno Vam prevdan pozdrav doni!*

Proti Mošnjam je bila izražena prošnja:

*Nad mošenjske fare razne vasi
Nebo blagoslov naj obilno rosi!*

Podvinski grad je pozdravil prevzvišenega z mnogimi zastavami in vitkimi mlaji. Pri farovškem stogu blizu farne cerkve pa je bilo sredi osmerih okinčanih mlajev naznanjeno na prvi strani:

*Andreju, aposteljno križa,
Apostelj ljubljanski se bliža.*

Druga pa je klicala:

*„Quam speciosi pedes evangelizantium pacem,
evangelizantium bona!“*

(Rom. 10, 15.)

Slovenski bi se to glasilo: „Kako lepe so noge oznanujočih mir, oznanujočih dobro!“ Kape-lansko hišo je lepšalo obilno zelenja in več zastav, tako tudi farovško, kjer je bila izredna čast izražena še v velikem napisu: „Hodie salus domui huic facta est.“ (Danes je tej hiši zveličanje došlo.)

Pri obedu nazdravi najprej domači gospod župnik prevzvišenemu in premilostnemu knezu in škofu.

Zahvali se jim, da so, hoté počastiti „Marijo Pomočnico“, blagovolili sami posvetiti temeljni kamen za novo cerkev. Priporočivši se jim še za nadaljno modro dobrohotnost, povabi navzoče, naj vzdignejo kozarce na zdravje premilostnemu.

Odzdravljaje mu, izrazijo prevzvišeni svoje presrčno veselje vsled pričete stavbe in s spodbudnimi besedami potem vabijo k vstrajnemu delu z božjo in Marijino pomočjo želeč velečastitemu gospodu župniku še mnogo let.

Kmalu se spet vzdigne domači gosp. župnik in pozove vse navzoče, naj zakličejo „slava!“ papežu Leonu XIII. Modremu, in skrbnemu vladarju cesarju Frančišku Jožefu I., kar se tudi zgodi z največjo navdušenostjo.

Ne dolgo potem se oglasi visokorodni gospod ces. kr. okrajni glavar ter izborna napije Njegovi prevzvišenosti. Zahvali se prevzvišenemu knezu in škofu na posebni naklonjenosti, ki jo izkazujejo radovljiškemu okraju, ter Jih prosi, naj jo ohranijo še v prihodnje, saj je to ljudstvo, kakor se je danes spet pokazalo na tako sijajen način, pobožno in lojalno ljudstvo.

Prevzvišeni knez in škof se précej na to zahvalijo na prelepi napitnici ter povdarijo, kako Jih veseli, da sta navzoča tudi dva svetna zastopnika visoke vlade. Le če duhovska in svetna oblast složno ravnate, — tako pravijo dalje, — potem je mogoče vstrajno pospeševati dušni in telesni blagor narodov. Posebej še prosijo visokorodnega gospoda c. kr. okrajnega glavarja, naj tudi v prihodnje vse čč. gg. duhovnike tega okraja blagohotno podpira v raznih potrebah.

Na to je kvartet, obstoječ iz p. n. gg.: Aljaž, Aljančič, Rozman, Paternoster, pel cesarsko pesem tako izborno, da se je videlo premilostnemu in vsem poslušajočim na obrazu, kako so iznenadeni. Taisto se mora reči tudi o divni pesmi „Domovina“. Veščaki so se izrazili, da je lepše in točniše ne more peti noben kvartet.

Ker je bilo po končanem obedu še precéj časa do vlaka, namenili so se premilostni čez Begunje v Lesce. Pred svojim odhodom so šli v okrašeno cerkev molit Najsvetejše in priporočit se sv. Andreju, farnemu patronu. Med slovesnim zvonjenjem in pokanjem topičev so se odpeljali v spremstvu domačega gospoda župnika.

Jako redka je slovesnost, ki se je izvrševala tisto sredo na Brezjah. Kakor pa je bila redka, tako je bila tudi ginljiva, tako spodbudna, tako krasna ta odlična, dejal bi, Marijina slavnost. Priletnim gospodom so solze silile v oči.

Ti pa, krščanski bralec ali verna bralka, Ti pa po svoje pomagaj kolikor premoreš in kakor veš in znaš, da se novo svetišče toliko prej in toliko lepše izvrši in okraši v čast trojedinemu Bogu in slavo „Mariji Pomočnici“!

V Mošnjah dné 12. oktobra 1889.

